

SISEMINISTEERIUM

Hr Margus Noormaa
Riigi Infosüsteemi Amet

18.03.2020 nr 14-8.7/775-1

Sisejulgeolekufondi projekti ISFP-20 „Turvaseire süsteemi prototüüp elutähtsa teenuse osutajate arvutivõrkudest küberrünnete ja pahavara avastamiseks“ toetuse osaline tagasinõudmine

1. Asjaolud ja menetluse käik

Riigi Infosüsteemi Amet (edaspidi ka *RIA*) taotles toetust Sisejulgeolekufondist ning 7. veebruaril 2017. a sõlmiti RIA ja Siseministeeriumi vahel toetusleping nr 14- 8.7/323-1 projekti nr ISFP-20 „Turvaseire süsteemi prototüüp elutähtsa teenuse osutajate arvutivõrkudest küberrünnete ja pahavara avastamiseks“ (edaspidi *projekt*) rakendamiseks.

Auditeeriv asutus (Siseministeeriumi siseauditi osakond) viis 25.09.2019 – 13.01.2020 läbi projekti kuluaruande auditi, mille eesmärk oli anda hinnang toetuse kasutamisele vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele nr 514/2014, millega sätestatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohalduvad üldsätted.

Auditi lõpparuandes nr 4.1-1-2019/16 (edaspidi *auditaruanne*) tehti riigihanke nr 185939 „Serverite, miniarvutite ja võrguseadmete ostmine“ (edaspidi *hange*) läbiviimise kohta oluline tähelepanek, mille täpsemad asjaolud on järgmised:

- 1) Toetuse saaja on hanke osa 1 tehnilise kirjelduse konfiguratsioonis I „*Võrguliikluse analüsaator*“ (tehnilise kirjelduse punkt 2.1.3 ja 2.1.9.2) viidanud kindlale kaubamärgile, lisamata tehnilisele kirjeldusele märget „või sellega samaväärne“.
- 2) Hanke läbiviimise ajal kehtinud (kuni 31.08.2017) riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 33 lõike 7 kohaselt ei nimetata tehnilises kirjelduses kindlat ostuallikat, protsessi, kaubamärki, patenti, tüüpi, päritolu ega tootmisviisi, mis võiks anda mõnedele pakkujatele või toodetele eelised teiste ees või nende osaluse välistada. See keeld ei kehti juhul, kui see on hankelepingu esemest tulenevalt vältimatult vajalik põhjusel, et tehnilise kirjelduse koostamine RHS § 33 lõigetes 1 ja 3 sätestatud alustel ei võimalda hankelepingu eset piisavalt täpselt ja mõistvalt kirjeldada. Sellisele viitele lisatakse märge „või sellega samaväärne“. RHS § 33 lõige 8 kohaselt peab tehniline kirjeldus tagama kõigile pakkujatele võrdsed tingimused pakumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentidele.

- 3) RIA on auditi käigus tutvunud olulise tähelepanekuga. Auditoriandes on esitatud, et RIA nõustus sellega, kuid tõi välja, et nende hinnangul ei vähendanud antud eksimuse pakkujate ja võimalike pakkujate seadusest tulenevaid õigusi osaleda riigihankes ning neilt võib mõistlikult eeldada, et nad on teadlikud seadusest tulenevatest õigustest. Lisaks rõhutas RIA, et ükski pakkuja ega potentsiaalne pakkuja ei esitanud hankijale täpsustavat küsimust samaväärsete toodete pakkumise kohta ning hankija ei välistanud hanke raames ka samaväärseid pakkumusi. Eeltoodust tulenevalt palus RIA kaaluda, kas 5- protsendiline tagasinõue on õigustatud.
- 4) Auditeeriv asutus jäi algse tähelepaneku juurde ning tegi auditoriandes soovitusel Siseministeriumile nõuda RIA-lt tagasi 5% rikkumise ulatusega seotud Euroopa Liidu toetusest ja kaasfinantseeringust.

Siseministerium saatis 13. veebruaril 2020. a RIA-le kirja nr 14-8.7/754-1 „Arvamuse ja vastuväidete ärakuulamine“, millega andis RIA-le kooskõlas haldusmenetluse seaduse § 40 lõikega 1 võimaluse esitada tuvastatud rikkumise kohta kirjalik arvamus ja vastuväited.

RIA esitas 26. veebruaril 2020. a vastuskirja nr 7-11/18-0409/20260, milles toodi välja, et jäädakse auditoriandes esitatud seisukohtade juurde.

2. Õiguslikud põhjendused

Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. a määruse nr 278 „Toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisest teabe edastamise tingimused ja kord“ (edaspidi *tagasinõudmise ja tagasimaksmise kord*) § 10 lõike 1 kohaselt nõuab otsustaja toetuse tagasi osaliselt või täielikult kui ilmneb, et toetust on kasutatud mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks. Tagasinõudmise ja tagasimaksmise korra § 11² lõike 11 punkt 7 sätestab, et tagasi nõutakse 25% hankelepingule eraldatud toetusest, kui hankemenetluse korraldamiseks koostatud tehniline kirjeldus välistab või piirab põhjendamatult konkurentsi või tekitab ebavõrdset kohtlemist. Kui rikkumise ulatus on rahaliselt hinnatav, rakendatakse nimetatud tagasinõude määra rahaliselt hinnatava osa kohta hankelepingust. Tagasinõudmise ja tagasimaksmise korra § 11² lõige 12 alusel võib lõike 11 punktis 7 nimetatud juhul sõltuvalt rikkumise raskusest kohaldada ka 5- või 10- protsendilist tagasinõude määra.

Hanke läbiviimise ajal kehtinud RHS § 33 lõige 7 sätestas selge kohustusena märkida juurde „või sellega samaväärne“, kui hankekirjelduses on vaja välja tuua kindel ostuallikas, protsess, kaubamärk, patent, tüüp, päritolu või tootmisviisi. Sarnane nõue on toodud ka kehtivas riigihangete seaduse § 88 lõikes 6.

Antud hankemenetluses oli tehnilises kirjelduses toodud kindlad kaubamärgid. Kuna tehnilises kirjelduses ei olnud konkreetsete kaubamärkide nimetamise juurde lisatud märget „või sellega samaväärne“, siis ei saa välistada, et tehnilise kirjelduse sõnastusega on põhjendamatult piiratud konkurentsi. Ka Tallinna Halduskohus on 13. detsembri 2011. a haldusasja nr 3-11-2614 otsuses sedastanud, et isegi kui hankijal esines vajadus viidata konkreetsetele toodetele, on hankedokumendid õigusvastased, kuna hankija on jätnud lisamata RHSis nõutud määrke „või sellega samaväärne“. Seega on ka kohtulikult tuvastatud, et sellesisulise täienduse lisamata jätmine on õigusvastane.

Kuna kvalifitseerimise tingimustele vastas mitu pakkujat, on see tõestus sellest, et minimaalne konkurents oli siiski tagatud ning seega on kohaldatav 5- protsendiline tagasinõude määr, mis on väikseim võimalik määr. Tagasinõudmise ja tagasimaksmise kord ei näe ette võimalust kohaldada 5-protsendilisest määrast veel väiksemat määra.

Tuvastatud rikkumise ulatus on rahaliselt hinnatav, puudutades vaid hanke osa 1 konfiguratsiooni I, mille maksumus koos käibemaksuga oli 102 247,20 eurot. Kohaldades 5- protsendilist tagasinõude määra, kujuneb tagasinõutavaks summaks $102\,247,20 \times 0,05 = 5112,36$ eurot.

3. Otsus

Eeltoodust lähtudes ja tuginedes tagasinõuete määruse § 11² lõike 11 punktile 7 tunnistatakse osaliselt abikõlbmatuks Riigi Infosüsteemi Ameti projekti ISFP-20 „Turvaseire süsteemi prototüüp elutähtsa teenuse osutajate arvutivõrkudest küberrünnete ja pahavara avastamiseks“ kulud summas **5112,36 eurot**, millest Euroopa Liidu toetus moodustab 3834,27 eurot (75%) ja riiklik kaasfinantseering 1278,09 eurot (25%).

Riigi Infosüsteemi Ametil tuleb abikõlbmatuks tunnistatud summa tagastada tagasinõudmise otsuse kehtima hakkamisest arvates 90 kalendripäeva jooksul järgmiselt:

Panga nimi: AS SEB PANK
Saaja nimi: Rahandusministeerium
Konto number: EE891010220034796011
Viitenumber: 2800045849
Selgitus: ISFP-20

Käesoleva tagasinõudmise otsuse võib vaidlustada kohtus 30 päeva jooksul RIAle otsuse teatavaks tegemisest arvates halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Lugna
kantsler

Kadri Linnard 6125192
kadri.linnard@siseministeerium.ee